

10

สถานการณ์เด่น ในรอบปี 2556

จากรายงาน 'สุขภาพคนไทย' ฉบับครบรอบ 1 ทศวรรษ

ไทยโพสต์
Xcite
ไอ้ ก ช • ไอ้ ค

10 สถานการณ์เด่นในรอบปี 2556

รายงาน “สุขภาพคนไทย” ได้ก้าวสู่หนึ่งทศวรรษแล้ว ตลอด 10 ปีที่ผ่านมา รายงานสุขภาพคนไทยได้ทำหน้าที่บันทึกเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในแต่ละปี นำเสนอข้อมูลที่สำคัญ และหยิบยกเรื่องเด่นมานำเสนอประจำแต่ละฉบับ เมื่อมองย้อนกลับไปจะเห็นว่าสถานการณ์บางอย่างมีพัฒนาการมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น บางสถานการณ์ก็ยังคงวนเวียนหาทางออกไม่ได้ หรือย้อนกลับมาเป็นปัญหาใหม่ ทำให้เห็นว่าบางปัญหามีความสลับซับซ้อนและต้องการการปรับเปลี่ยนแนวคิดและโครงสร้างเพื่อคลี่คลายปัญหา และต้องการความร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่าย

ฉบับครบรอบ 10 ปีฉบับนี้ ทีมงานได้คัดเลือกสถานการณ์ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องและมีความสำคัญ 5 สถานการณ์ มาทำการรวบรวมประมวลและลำดับเหตุการณ์ย้อนหลัง เพื่อให้เห็นภาพพัฒนาการของเรื่องได้อย่างต่อเนื่อง โดยทีมงานตั้งใจให้เป็นการสรุปปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามที่เป็นจริง โดยหลีกเลี่ยงที่นำเสนอความเห็นหรือการวิเคราะห์ ด้วยเห็นว่าหน้าที่ของรายงานสุขภาพคนไทยคือการบันทึกเหตุการณ์เพื่อให้เราได้ทบทวนและเรียนรู้ต่อไป

โดย 5 สถานการณ์ที่ได้หยิบยกมานำเสนอคือ ความขัดแย้งทางการเมือง ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องเพศ ปัญหาภัยธรรมชาติ ภัยพิบัติต่างๆ และสุดท้าย ได้แก่เรื่องการปฏิรูประบบสุขภาพ ที่ถือเป็นนวัตกรรมสังคมที่ได้การร่วมคิดร่วมทำทั้งภาครัฐ ประชาชนและสังคม

ส่วนที่เพิ่มพิเศษในฉบับนี้อีกส่วนหนึ่งคือ ตัวชี้วัดโดยคัดเลือกตัวชี้วัดสุขภาพแห่งชาติ (National Health Indicator - NHI) มานำเสนอข้อมูลย้อนหลังในรอบ 10 ปี ซึ่งเห็นว่าสุขภาพของคนไทยมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นเมื่อเทียบกับในอดีต โดยเฉพาะคนไทยมีอายุยืนยาวขึ้น ปัญหาโรคภัยไข้เจ็บบางอย่างก็น้อยลง สิ่งที่ได้เห็นได้ชัดคือ ระบบบริการสุขภาพมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

เนื่องนับตั้งแต่มีการปฏิรูประบบสุขภาพเมื่อ 10 ปีก่อนในปัจจุบันคนไทยทุกคนมีหลักประกันสุขภาพ สามารถเข้าถึงบริการสุขภาพที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้มีรายได้น้อยได้รับการคุ้มครองจากค่าใช้จ่ายรักษาพยาบาลที่มีราคาแพง แต่ปัญหาสุขภาพบางอย่างกลับสูงขึ้น เช่น โรคเรื้อรังต่างๆ ที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

รายงานสุขภาพคนไทยฉบับนี้ ยังคงครบถ้วนด้วยเนื้อหาสาระทั้งเรื่องประจำฉบับ รายงานสถานการณ์เด่นในรอบปี และตัวชี้วัด โดยเรื่องพิเศษประจำฉบับปีนี้ เสนอเรื่อง “ปฏิรูปประเทศไทย : ปฏิรูปโครงสร้างอำนาจเพิ่มพลังพลเมือง” เป็นการจุดประกายทางออกของปัญหารากฐาน หรือเชิงโครงสร้างที่นำไปสู่ความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมในสังคม โดยการสร้างความเข้มแข็งของประชาชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเองได้

ส่วนสถานการณ์เด่นประจำปี 2556 ได้คัดเลือก 10 เรื่องราวสำคัญๆ ในรอบปีที่ผ่านมา เช่น จำนำข้าว การขึ้นค่าแรง 300 บาท ผลกระทบของการค้าเสรีที่มีต่อทรัพย์สินทางปัญญาต่อระบบยาของประเทศ เรื่องแรไยหิน เรื่องการใช้พลังงานของประเทศ และเรื่องมลพิษอุตสาหกรรม การที่ประชาชนรับรู้สิทธิ บทบาทหน้าที่ของตนเอง จนทำให้เกิดมีจังหวัดจัดการตนเองเกิดขึ้นในหลายๆ พื้นที่ เป็นต้น พร้อมทั้งรายงาน 4 เรื่องดีๆ ด้วย

ในส่วนของตัวชี้วัด ได้เสนอตัวชี้วัด “ความมั่นคงมนุษย์” ที่รายงานของเราชี้ให้เห็นว่า สังคมไทยยังมีความไม่มั่นคงอยู่หลายเรื่อง ตามการจัดอันดับดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ที่มีองค์ประกอบในเรื่องความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและทางสังคม

คณะทำงานหวังเป็นอย่างยิ่งว่า “สุขภาพคนไทย 2556” ฉบับครบรอบหนึ่งทศวรรษจะมีข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับสังคมไทย และก่อให้เกิดการเรียนรู้จากอดีต เพื่อนำไปสู่สังคมที่เป็นสุขร่วมกันต่อไป.

จัดทำโดย สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล (วปส.)

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.)

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.)

3.ขึ้นค่าแรง 300 บาท ลดความเหลื่อมล้ำ หรือทำลายเอสเอ็มอี คำตอบที่รอการพิสูจน์

การขึ้นค่าแรง 300 บาท เริ่มขึ้นแล้ว ใน 7 จังหวัด แต่เสียงวิพากษ์วิจารณ์ดังกระหึ่มไปทั่วประเทศ ทั้งด้วยความกังวลต่อต้นทุนที่สูงขึ้นของผู้ประกอบการ และด้วยความยินดีของผู้ใช้แรงงานที่จะได้ชดเชยถึงหลังบ้างเสียที แม้ภาคธุรกิจ-อุตสาหกรรมจะพยายามยื้อและต่อรองอย่างไรก็ไม่เป็นผล สุดท้ายการขึ้นค่าแรงขั้นต่ำ 300 ก็เกิดขึ้นทั่วประเทศ เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2556 ส่วนผลสะท้อนจะเกิดขึ้นแค่ไหนอย่างไรนั้น อีกไม่นานคงจะรู้คำตอบ

ภาพรวมของตลาดแรงงานไทย

ตลาดแรงงานของไทยเป็นตลาดที่เน้นใช้แรงงานราคาถูก ส่วนหนึ่งเนื่องจากเศรษฐกิจที่พึ่งพาการส่งออกต้องพยายามรักษาขีดความสามารถของการแข่งขัน โดยกดต้นทุนการผลิตให้ต่ำจากค่าแรงราคาถูก ขณะเดียวกันการผลิตสินค้าส่งออกของไทยส่วนใหญ่เป็นประเภทรับจ้างผลิตตามแบบที่ลูกค้ากำหนด สินค้าที่ผลิตจึงมีมูลค่าเพิ่มแก่คนไทยค่อนข้างน้อย ไม่ได้ช่วยพัฒนาผลิตภาพแรงงานและนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการผลิตมากนัก เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประเทศไทยตกอยู่ในกับดักของประเทศรายได้ปานกลาง มีการถกเถียงถึงอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ

รายวันที่เหมาะสมเสมอมา และพบว่ายังต่ำกว่าระดับที่เหมาะสม ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ การเพิ่มค่าแรงขั้นต่ำเป็นการเพิ่มต้นทุนการผลิตส่งผลต่อเนื่องไปยังราคาสินค้าอื่นๆ และการจ้างงานที่อาจมีการเลิกจ้างในบางธุรกิจที่มีกำไรต่ำจนแบกรับภาระต้นทุนที่เพิ่มขึ้นไม่ไหว

ค่าแรง 300 บาทของรัฐบาลเพื่อไทยนับเป็นอีกหนึ่ง “นโยบายประชานิยม” ที่ถกเถียง เกิดทั้งแรงหนุนและต้านกว้างขวาง นโยบายประชานิยมขึ้นค่าแรง 300 บาท ที่กวาดคะแนนเสียงจากผู้ใช้แรงงาน 38 ล้านคนได้เป็นกอบเป็นกำ ถูกขับเคลือนออกมาอย่างรวดเร็ว แต่ด้วยเหตุอุทกภัยครั้งใหญ่ปลายปี 2554 ทำให้คนไทยครึ่งค่อนประเทศและภาคธุรกิจ-อุตสาหกรรมต่างบอบช้ำ รัฐบาลจึงประกาศค่าแรงขั้นต่ำขึ้นเป็น 300 บาทใน 7 จังหวัดก่อน ได้แก่ กรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ สมุทรสาคร นครปฐม และภูเก็ต และขึ้นเป็น 300 ทั่วประเทศในวันที่ 1 มกราคม 2556 โดยจะไม่ขึ้นอีกเป็นเวลา 2-3 ปี นับเป็นการขึ้นค่าแรงขั้นต่ำชนิดก้าวกระโดดครั้งแรกนับตั้งแต่ปี 2516 เป็นต้นมา

ทั้งนี้ มีผลการศึกษาว่าการปรับขึ้นค่าแรงจากวันละ 245 บาท เป็น 300 บาท หรือเพิ่ม

ขึ้นร้อยละ 22.45 นั้น ในภาคอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ซึ่งมีขนาดร้อยละ 50 มีสัดส่วนค่าแรงในต้นทุนการผลิตเพียงร้อยละ 0.62-9.61 ในอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ประมาณร้อยละ 50 มีสัดส่วนค่าแรงในต้นทุนการผลิตร้อยละ 10-30 ภาคเกษตรกรรมมีสัดส่วนค่าแรงในต้นทุนการผลิตร้อยละ 30-35 ภาคขนส่งมีสัดส่วนค่าแรงในต้นทุนการผลิตร้อยละ 30 และภาคธุรกิจค้าปลีกและค้าส่งมีสัดส่วนค่าแรงในต้นทุนการผลิตร้อยละ 3-5 รวมแรงงานที่อยู่ในระบบจำนวน 16.39 ล้านคน

เสียงสนับสนุนและคัดค้านก่อนวันที่ 1

เมษายน 2555

เสียงคัดค้านจากผู้ประกอบการย่อมเป็นเรื่องปกติ ณ ห้วงเวลานั้น ฝ่ายสหพันธ์แรงงานกลับออกมาประท้วงรัฐบาลด้วย แต่เป็นในทางกลับกัน ชาลี ลอยสูง ประธานคณะกรรมการสมานฉันท์แรงงานไทย (คสรท.) เรียกร้องให้รัฐบาลขึ้นค่าแรง 300 บาทพร้อมกันทั่วประเทศตามนโยบายที่ประกาศไว้ มิใช่เพียง 7 จังหวัด ด้วยเหตุผลว่าเมื่อรัฐบาลขึ้นค่าแรงขึ้นให้แก่ข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจแล้ว ก็ควรปฏิบัติกับแรงงานอย่างเท่าเทียมกันทั้งประเทศ หากไม่ปฏิบัติตามจะเคลื่อนไหวกดดันและยื่นฟ้องต่อศาลปกครอง

อีกด้านหนึ่ง ผู้ประกอบการก็นำเสนอข้อมูลกระທးเชิงลบว่า จะเพิ่มภาระต้นทุนแบบก้าวกระโดด แก่ผู้ประกอบการโดยเฉพาะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หรือเอสเอ็มอี (Small and Medium Enterprise: SME) จนอาจทำให้ต้องปิดกิจการจำนวนมากเพราะไม่สามารถปรับตัวได้ ผู้ประกอบการจำนวนหนึ่งย้ายฐานการผลิตจากไทยไปยังประเทศเพื่อนบ้านอย่างกัมพูชา เวียดนาม และพม่า ผู้ประกอบการ 42 แห่งถึงกับรวมตัวกันฟ้องศาลปกครองเพื่อให้ระงับการขึ้นค่าแรง โดยอ้างว่าฝ่ายการเมืองแทรกแซงการทำงานของคณะกรรมการค่าจ้าง และส่งผลกระทบต่อโครงสร้างเงินเดือน

ผู้ประกอบการบางส่วนที่รับภาระไม่ไหวอาจต้องปิดกิจการลง ทว่าศาลปกครองกลางมีคำสั่งไม่คุ้มครอง

ตารางค่าจ้างขั้นต่ำก่อนปรับเป็น 300 บาททั่วประเทศในวันที่ 1 มกราคม 2556

จังหวัด	เดิม	ปรับ 1 เม.ย. 55	จังหวัด	เดิม	ปรับ 1 เม.ย. 55
ภูเก็ต	221	300	นครศรีธรรมราช	174	243
กรุงเทพฯ นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ สมุทรสาคร	215	300	ชุมพร พัทลุง เลย สตูล สระแก้ว	173	241
ชลบุรี	196	273	ประจวบคีรีขันธ์ ยะลา สมุทรสงคราม สุราษฎร์ธานี	172	240
ฉะเชิงเทรา สระบุรี	193	269	นราธิวาส อุดรธานี อุบลราชธานี	171	239
พระนครศรีอยุธยา	190	265	นครนายก บัตตานิ	170	237
ระยอง	189	264	ตราด ลำพูนหนองคาย บึงกาฬ	169	236
พังงา	186	259	กำแพงเพชร อุทัยธานี	168	234
ระนอง	185	258	กาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยนาท สุพรรณบุรี	167	233
กระบี่	184	257	เชียงใหม่ นครสวรรค์ นุรีรัมย์ เพชรบูรณ์ ยโสธร ร้อยเอ็ด สกลนคร	166	232
นครราชสีมา ปราจีนบุรี	183	255	ชัยภูมิ มุกดาหาร ลำปาง สุโขทัย ทองบัวลำภู	165	230
ลพบุรี	182	254	นครพนม	164	229
กาญจนบุรี	181	252	พิจิตร พิษณุโลก แพร่ มหาสารคาม แม่ฮ่องสอน อำนาจเจริญ อุดรดิต์	163	227
เชียงใหม่ ราชบุรี	180	251	ตาก สุรินทร์	162	226
จันทบุรี เพชรบุรี	179	250	น่าน	161	225
สงขลา สิงห์บุรี	176	246	ศรีสะเกษ	160	223
ตรัง	175	244	พะเยา	159	222

ที่มา: สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน สำนักเศรษฐกิจการแรงงาน สำนักงานคณะกรรมการค่าจ้าง. ตารางสรุปอัตราค่าจ้างขั้นต่ำตามมติคณะกรรมการค่าจ้าง เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2554.

ความเสี่ยงหลายด้านไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง ภาวะเศรษฐกิจโลก ปัญหาค่าครองชีพ ซึ่งนโยบายขึ้นค่าแรง 300 บาทพร้อมกันทั่วประเทศ ในปี 2556 จะยิ่งทำให้เอสเอ็มอีติดอยู่ในสถานะเปราะบาง เอสเอ็มอี 130,000 รายอาจต้องปิดกิจการ หรือทำธุรกิจจนกระบบในช่วง 12-18 เดือนข้างหน้าหากรัฐบาลไม่เร่งออกมาตรการเยียวยาผลกระทบ

ขณะที่จังหวัดที่ค่าแรงยังขึ้นไม่ถึง 300 บาท ก็เผชิญปัญหาการเลิกงานและขอขึ้นค่าจ้างแรงงานจำนวนหนึ่งอพยพไปทำงานใน 7 จังหวัดที่ขึ้นค่าแรง 300 บาท โรงงานหลายแห่งในจังหวัดอื่นๆ นอกเหนือ 7 จังหวัดนี้ ประสบปัญหาขาดแคลนแรงงานภาคการผลิต ดิลกะ ลัทธพิพัฒน์ นักวิชาการสถาบันประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) กล่าวว่า "ค่าแรงที่ปรับเพิ่มขึ้นโดยไม่มี การเพิ่มทักษะการทำงานให้กับผู้ใช้แรงงานยอมไปเบียดกำไรของบริษัทให้ลดลงในระยะยาวแล้วธุรกิจเอสเอ็มอีจะหายไปเยอะ สุดท้ายจะเหลือแต่รายใหญ่ที่กลายมาเป็นคนคุมตลาดเองทั้งหมด"

ค่าแรง 300 บาท ลดความเหลื่อมล้ำ นำไทยสู่เศรษฐกิจยุคใหม่?

เป็นการคาดคะเนว่าจะเกิดหลังวันที่ 1 เมษายน 2555 และ 1 มกราคม 2556 ยิ่งสัญญาการขึ้นค่าแรง 300 บาท ทั่วประเทศชัดเจนขึ้นเท่าไร ผลเสียหายที่จะเกิดขึ้นตามมาก็ประสานเสียงอึ้งคะเนขึ้นเรื่อยๆ แม้การทำโพลของศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยกรุงเทพอีกชิ้นหนึ่งเรื่อง 'ค่าจ้างขั้นต่ำ 300 บาททั่วประเทศ ส่งผลอย่างไรต่อเศรษฐกิจไทย' จะพบว่านักเศรษฐศาสตร์ถึงร้อยละ 64.3 เห็นว่าเป็นการดำเนินการที่ไม่ถูกต้องก็ตาม แต่นักเศรษฐศาสตร์จำนวนหนึ่งและรัฐบาลเห็นว่ามีผลดีมากกว่าผลเสีย ผู้กุมบังเหียนเศรษฐกิจของรัฐบาล กิตติรัตน์ ณ ระนอง รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง กล่าวว่า ค่าแรงที่สูงขึ้นจะส่งผลให้เศรษฐกิจในประเทศขยายตัวจากกำลังซื้อที่เพิ่มขึ้น และยังเป็นการทดแทนการพึ่งพาการส่งออก ในอีกมิติหนึ่ง มันคือยกกระดานให้ทั้งผู้ประกอบการและแรงงานต้องเพิ่มศักยภาพของตน แต่ข้อดีสำคัญของการขึ้นค่าแรง 300 บาท ที่ทำให้นักวิชาการอีกจำนวนไม่น้อยเห็นด้วยคือ มันลดความเหลื่อมล้ำที่ดำรงอยู่ช้านานในสังคมไทย แนวคิดนี้สัมพันธ์กับอารมณณ์ความรู้สึกทางการเมืองของไทย ณ เวลานั้นอย่างแยกไม่

ค่าแรง 300 บาท จะผลึกเอสเอ็มอีสูญค ล่มสลาย?

อนุสรณ์ ไกรวัตนุสสรณ์ ผู้ช่วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน เคยกล่าวก่อนการขึ้นค่าแรง 1 เมษายน 2555 ว่า การขึ้นค่าแรงขั้นต่ำครั้งนี้จะทำให้มีคนงานได้รับเงินเพิ่มขึ้น 5.4 ล้านคนจากการประเมินคร่าวๆ หมายถึงการจับจ่ายใช้สอยจะเพิ่มขึ้นประมาณ 500 ล้านบาทต่อวัน กำลังซื้อในระบบที่เพิ่มขึ้นส่งผลข้างเคียงแผ่กว้างออกไปในหลายๆ องค์คาพยพของสังคมไทย แต่คณะกรรมการค่าจ้างกลางศึกษาเปรียบเทียบผลสำรวจของผลกระทบการขึ้นค่าจ้างเป็นวันละ 300 บาท ใน 7 จังหวัดช่วงเดือนมิถุนายน และผลสำรวจของหอการค้าไทยและสภาหอการค้าแห่งประเทศไทยที่ทำการสำรวจในช่วงเดือนพฤษภาคม 2555 พบข้อสรุปที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันคือ "เอสเอ็มอี" กว่าร้อยละ 80 ต้องแบกรับผลกระทบหลายด้าน ทั้งต้นทุนสูงขึ้น รายได้ลดลง ยอดจำหน่ายลดลง ความสามารถใน

การแข่งขันลดลง และไม่สามารถขยายกิจการได้ มีประมาณร้อยละ 17 เท่านั้นที่ไม่ได้รับผลกระทบใดๆ

ส่วนงานศึกษาเรื่อง '100 วันค่าแรงขั้นต่ำ 300 บาท เอสเอ็มอีใน 7 จังหวัดนำร่องยังสู้ไหว?' ของศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย ก็ได้ผลคล้ายคลึงกัน ผลสำรวจเอสเอ็มอี 638 รายใน 7 จังหวัด คือ ร้อยละ 87.5 ได้รับผลกระทบ ในกลุ่มที่ได้รับผลกระทบนี้ ร้อยละ 73.2 สามารถรับมือผลกระทบที่เกิดขึ้นในช่วง 100 วันที่ผ่านมาได้ ขณะที่ร้อยละ 14.3 ไม่สามารถรับมือได้และกำลังประสบปัญหาต้นทุนการผลิตที่เพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะเอสเอ็มอีในภาคการผลิตร้อยละ 28.7 ระบุว่าได้รับผลกระทบมากกว่าที่คาดการณ์ไว้ มีเพียงร้อยละ 12.5 เท่านั้นที่ไม่ได้รับผลกระทบ

เกียรติอนันต์ ล้วนแก้ว ผู้อำนวยการมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย กล่าวว่า แม้เอสเอ็มอีส่วนใหญ่สามารถรับมือผลกระทบได้ แต่ก็ยังมี

ออก ยงยุทธ แฉล้มวงษ์ ผู้อำนวยการวิจัยด้านการพัฒนาแรงงาน ที่ดีอาร์ไอ เห็นว่า แม้จะมีผลกระทบต่อด้านลบอยู่บ้างแต่ก็ไม่เลวร้ายอย่างที่คาดการณ์ตรงกันข้าม การขึ้นค่าแรง 300 บาททั่วประเทศจะทำให้ผู้ประกอบการต้องปรับตัวครั้งยิ่งใหญ่เพื่อเพิ่มผลิตภาพและกระตุ้นให้ระบบเศรษฐกิจไทยตระหนักว่าค่าจ้างเป็นส่วนสำคัญของระบบที่จะสามารถช่วยลดความเหลื่อมล้ำด้านเศรษฐกิจในกลุ่มผู้ใช้แรงงาน

นิตี เอียวศรีวงศ์ ซึ่งเห็นด้วยกับการขึ้นค่าแรง 300 บาท ยังมองสถานการณ์ไกลกว่านั้นว่า นี่คือนจุดเริ่มต้นของการเติบโตทางเศรษฐกิจไทยไปสู่ทิศทางใหม่ สอดคล้องกับแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ที่ชื่อว่า Miydnes-Renh ซึ่งตั้งชื่อตามนักเศรษฐศาสตร์ชาวสวีเดนที่สร้างทฤษฎีนี้ขึ้นแนวคิดนี้เสนอว่า ระบบเศรษฐกิจที่ค่าจ้างมีความเหลื่อมล้ำสูง ส่งผลให้ธุรกิจที่ใช้เทคโนโลยีระดับต่ำอยู่ได้ ด้วยการจ้างแรงงานทักษะต่ำและให้ค่าแรงต่ำกว่าธุรกิจที่ใช้เทคโนโลยีสูงกว่า ซึ่งจะยิ่งหล่อเลี้ยงความเหลื่อมล้ำให้ดำรงอยู่ต่อไปไม่สิ้นสุด ผลสุดท้ายระบบเศรษฐกิจจะเข้าสู่ภาวะผลิตภาพต่ำและมาตรฐานการครองชีพลดลง ดังนั้นการหลุดรอดจากวังวนเช่นนี้ไปสู่ระบบเศรษฐกิจที่มีผลิตภาพสูงได้ จำเป็นต้องลดความเหลื่อมล้ำของค่าจ้างลง เพราะระบบจะคัดกรองธุรกิจที่มีผลิตภาพต่ำออกไปโดยตัวมันเอง

อย่างไรก็ตาม สิ่งสำคัญอย่างยิ่งยวดก็คือรัฐบาลต้องดำเนินนโยบายเพิ่มทักษะฝีมือแรงงานควบคู่ไปกับการเพิ่มอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ เช่น การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและสวัสดิการต่างๆ สิ่งเหล่านี้เท่ากับการกระตุ้นอุปสงค์ให้เพิ่มขึ้นในระบบเศรษฐกิจ ธุรกิจที่ใช้เทคโนโลยีสูงสามารถขยายตัวและเพิ่มการลงทุนส่วนแรงงานที่ได้รับการเพิ่มทักษะฝีมือจะเข้ามาสอดรับส่วนนี้ได้ ท้ายที่สุด ผลิตภาพโดยรวมจะสูงขึ้นพร้อมๆ กับมาตรฐานการครองชีพ

16 มาตรการเยียวยา ช่วยได้จริงหรือไม่ ยังไร้คำตอบ

แรงเสียดทานทางการเมืองใน พ.ศ.นี้ทำให้ตัวแทนภาคธุรกิจ-อุตสาหกรรมที่ทรงอิทธิพลของไทยทั้งสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (ส.อ.ท.) และสภาหอการค้าไทย ไม่สามารถถดถอยการขึ้นค่าแรง 300 บาท ได้เหมือนในอดีต แม้จะนำ

เสนอผลกระทบเชิงลบให้รัฐบาลพิจารณาก็ตามเกมที่ได้เดินคู่กันของภาคธุรกิจ-อุตสาหกรรม จึงเป็นการเรียกร้องให้รัฐบาลออกมาตรการลดผลกระทบแก่เอสเอ็มอีที่เสี่ยงต่อการล้มละลายที่สุด 8 มกราคม 2556 คณะรัฐมนตรีมีมติออกมาตรการ ช่วยเหลือเอสเอ็มอี 5 แนวทาง 16 มาตรการ ประกอบด้วย

(1) เสริมสภาพคล่อง/ลดต้นทุนการผลิต ได้แก่ สินเชื่อ เพื่อการจ้างงาน, สินเชื่อเพื่อพัฒนาการผลิต, การค้าประกันสินเชื่อ และการค้าประกันสินเชื่อผู้ประกอบการรายใหม่

(2) ลดต้นทุนผู้ประกอบการทางภาษีและเงินสมทบ ได้แก่ ลดเงินสมทบประกันสังคม, ลดภาษีเงินได้นิติบุคคล ส่วนต่างค่าจ้างสามารถหักลดหย่อนภาษีได้ ค่าใช้จ่ายฝึกอบรมสามารถหักลดหย่อนภาษีได้, การยกเว้นภาษีเงินได้เปลี่ยนแปลงเครื่องจักร, การหักค่าเสื่อมราคาเครื่องจักร, การลดอัตราภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย และการลดค่าธรรมเนียมห้องพัก

(3) เพิ่มผลิตภาพแรงงาน ได้แก่ การกู่ยืมเงินกองทุนพัฒนาฝีมือแรงงานและการจัดคลินิกพัฒนาฝีมือแรงงานเคลื่อนที่

(4) เพิ่มรายได้ผู้ประกอบการ โดยปรับเพิ่มอัตราค่าใช้จ่ายการจัดประชุมสัมมนาของส่วนราชการ

(5) ส่งเสริมการขาย โดยจัดคาราวานสินค้าราคาถูกไปจำหน่ายให้ลูกค้าจ้างในสถานประกอบการถึงกระนั้น ธนิต โสรัตน์ เลขาธิการ ส.อ.ท.กลับเห็นว่า 16 มาตรการของรัฐบาลไม่สามารถช่วยเหลือเอสเอ็มอีได้เท่าที่ควรจะเป็น “เมื่อพิจารณาในภาพรวม มาตรการที่ออกมาของรัฐบาลช่วยบรรเทาผลกระทบให้เอสเอ็มอีได้ระดับหนึ่ง แต่ไม่มาก เพราะหลายมาตรการที่ไม่ได้เกี่ยวข้องทางตรงหรือช่วยได้ไม่มาก เช่น การลดค่าธรรมเนียมต่างๆ เมื่อเปรียบเทียบกับภาระต้นทุนที่สูงขึ้นแล้วเทียบไม่ได้”

ค่าแรง 300 บาท เป็นเพียงเครื่องมือ มิใช่เป้าหมาย

ถึงตอนนี้ ค่าแรง 300 บาท เดินหน้าพร้อมกันทั่วประเทศแล้ว ผลกระทบทั้งในเชิงบวกและลบที่หลายฝ่ายประเมินไว้คงต้องอาศัยเวลาลึกลับกว่าจะปรากฏผล ดังที่นิตี เอียวศรีวงศ์ระบุว่า แม้การขึ้นค่าแรง 300 บาท จะผลักดัน

ประเทศไทยสู่ระนาบเศรษฐกิจที่สูงขึ้นในอนาคตได้ แต่ก็ไม่ใช่โดยตัวมันเองตามลำพัง หากยังต้องมีมาตรการอื่นๆ รองรับและระวัง ผลกระทบในมุมต่างๆ สิ่งที่รัฐบาลควรต้องให้ความสนใจและเร่งลงมือได้แก่

1.การรักษาความได้เปรียบด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ระบบโลจิสติกส์ อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง

2.ทำให้แรงงานข้ามชาติได้รับค่าแรงและสวัสดิการเทียบเท่าแรงงานไทย เพื่อไม่ให้เกิดการแย่งงานคนไทย และยังเป็นภาระลดการถูกเอารัดเอาเปรียบ

3.การเพิ่มผลิตภาพโดยการพัฒนาฝีมือแรงงาน

4.เร่งปรับคุณภาพการศึกษาทุกระดับ

5.รักษาและฟื้นฟูฐานทรัพยากรของท้องถิ่นและชาติ

6.ค่าแรงที่สูงขึ้นจะเป็นตัวเร่งให้แรงงานไหลออกจากภาคการเกษตร ซึ่งในอนาคตจะกระทบต่อสังคมวงกว้าง และเกิดการผูกขาดของบริษัทธุรกิจการเกษตรขนาดใหญ่ รัฐจึงต้องพยายามทุกวิถีทางให้เกษตรกรอิสระดำรงอยู่ได้อย่างมีความมั่นคงในชีวิตเท่าเทียม หรือเหนือกว่าแรงงานในภาคบริการและอุตสาหกรรม

ที่สำคัญก็คือ การปรับแนวคิดเรื่องแรงงานและค่าจ้าง เลิกหวังพึ่งพาแรงงานราคาถูกเพื่อกระตุ้น และรักษาขีดความสามารถในการแข่งขันของสินค้าไทย ด้วยการเน้นคุณภาพหรือมูลค่าเพิ่มของสินค้าและความคุ้มค่าของสินค้า และให้ค่าจ้างเป็นกลไกให้แรงงานปรับปรุงคุณภาพ ทำงานให้เต็มศักยภาพสมกับค่าจ้างที่สูงขึ้น ตามนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจแบบสร้างสรรค์

ถึงที่สุดแล้ว ค่าแรง 300 บาท ย่อมมิใช่เป้าหมายโดยตัวมันเอง การลดความเหลื่อมล้ำและการยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้ใช้แรงงานยังอิงกับปัจจัยอีกหลายประการ การเพิ่มค่าแรงโดยไม่เพิ่มอำนาจในการรวมตัว/ต่อรองให้แก่แรงงาน คงไม่ผิดอะไรกับการหยิบยื่นความอนุเคราะห์ให้รำไปไม่จบสิ้น ที่สำคัญจะสร้างกลไกให้การขึ้นค่าแรงขั้นต่ำที่สะท้อนความเป็นจริงของแรงงานอย่างยั่งยืนได้อย่างไร โดยไม่ต้องอาศัยการเมืองที่มาแล้วก็ไป นโยบายประชานิยมของรัฐบาลเพื่อไทยจะไปได้ไกลกว่านี้หรือไม่ เป็นคำถามที่ต้องติดตาม

